

ХАЛЬМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Хальмг тангъчин болн Элст балгъсна комитетсин, куч-көлсчрин депутатрин тангъчин болн балгъсна Советсин газет.

№ 194 (3178)

1958 дж. сентябрин 28

Үнн 20 деншг

Хальмг АССР-н Деед Советд депутатрин кандидатнр заадж темдгллгън

Суньгъврин 5-ч номертй Горьковск округ

Вера Картанова—тоомсрта кӧдлӧч

Сентябрин 26-д Элст балгъсна ӧдмг болгъдг заводин кӧдмшчирин болн церглӧчирин хург болв. Турун уг заводин тооч ур Н. С. Пушкарева авб.

—Уурмуд! Эндр ӧдр маенд ик байрта. Советск Конституцар манд ӧггдсн зӧвӧн олзлдж, Хальмг АССР-н Деед Советин депутатрин кандидат, суньгъврин 5-ч номертй Горьковск округар темдгл болджанавдн. Тална ухан-седкклӧ харгъх гидж би, Хальмг АССР-н Деед Советин депутатрин кандидат, ӧмн нуурт йовх мана кӧдлмшч—кӧуӧкд кун, мастерин дарук ур Вера Баглаевна Картановаг нерӧд-жӧнӧв.

Ур В. Б. Картанова 1957 джилӧ авн заводт кӧдлӧд, кӧдлмшин ӧмн нуурт йовдж, ӧмтид улгур узулдж йовна. Ода ӧдр болгън производственн даалгъвран 120 процент кургдж кӧцӧнӧ. Ӧмтиг олн зусн, сӧн чинртӧ ӧдмгӧр ӧдр болгън теткхин тӧлӧ заводин коллектив зуткджӧхд ур Картанова чидлӧн нӧлгӧ орлцна.

Суньгъврин 1-ч номертй Клыковск округ

Эгл кӧдлӧч—ах йосна элчд

Элстин автобазин коллектив болсн Хальмг АССР-н Деед Советд депутатин кандидат заадж темдгллгънд нерӧдсн хург болв. Хургиг Хальмг автотрестин директор ур Б. И. Баринов секв.

Хургт бухгалтер ур Терещенко И. В. уг авад:—Би, Хальмг республикин ах йоснд Элст балгъсна Клыковск округар шофер Железняк Иван Григорьевичиг илгӧхми гидж нерӧдлжӧнӧв. Ур Железняк 1915 джил Ставропольск крайин Ипатово селӧнд, угатя ӧрк-булд тӧрсмн. Коллективизац болхд эцкӧтӧгӧн хамдан, турун улсин негн болдж, колхозд орсмн.

1934 джилӧ авн Элст балгъснд эн кӧдлӧ. Алдр Тӧрскин дӧӧнӧ джилмудт ур Железняк Советск Цергин зерглӧнд—эклдӧсн сӧл куртлан гартан зер-зев авч, алач-махч фашистрӧс энӧкр Тӧрскӧн харсдж ноолдла.

1946 джилӧ авн 1956 джил куртл ур Железняк АТК-д кӧдлӧд, терунӧ хӧбнн мана автобазд орв. Эн йир шундж кӧдлдж шофер, машингӧн керзӧд чигн онгӧн ӧгч хӧлӧгӧд, нагтн кергтӧ ясврин ӧгнӧ.

Заводин директор ур С. Ч. Бавжиков келсн угдӧн—ур В. Б. Картанован кандидат зӧвтӧ, мана кӧдлмшчир болн церглӧчир дӧнӧнджӧнӧ гидж келв. Ур В. Б. Картанова 1932 джилд, угатя кӧуӧнӧ бӧуд тӧрсмн, партиин биш, мастерин кӧдлмш дасдж авч, йоста медрлтӧ, чадмг кӧдлмшч болхар шунмгӧа кевӧр гӧджджӧнӧ.

Дарунь босдж уг келӧхсн лаборантк ур Н. Д. Амгинова, бригадир-мастер ур Дубровин, мастерин дарук ур В. И. Жижимова—эдн, ур В. Б. Картанован кандидатиг дӧнӧнцхӧв. Хургт нег дуугъар ур В. Б. Картанован кандидатиг суньгъврин 5-ч номертй Горьковск округар Хальмг АССР-н Деед Советин депутатин кандидат темдглхми гидж тогав.

Заводин коллектив суньгъврин ӧдриг уктдж, октябрин 19 куртл джилӧ зурагъан 95 процент кургдж кӧцӧнӧ, Октябрин 41 джилин ӧбнд—100 процент кургдж кӧцӧнӧ, тегад джил чилт 500 миньгън арслн мӧнӧгнӧ продуки зурагъас давулдж ӧгх даалгъвр авб.

Тегӧд чигн эн зурагъан тоннар 169 процент, тонн-километрӧр 174 процент кӧцӧнӧ.

Ур Железняк мана даалгъвринг арунӧр кӧцӧнӧ лавта, тегад минн селвгиг дӧнӧнтхӧ гидж тадниг дуудджанав—гидж угӧн чилӧв.

Механик Терещенко Д. К. уг авб. Эн, ур Железнякиг йир сӧӧнӧр медрд, юнӧгд гихлӧ, бидн хамдан кӧдлӧвдн. Эн болхла улгур болм кӧдлмшӧтӧ, уни седклӧн даалгъсн кергт ӧгдг ур. Тегӧд би ур Железнякиг республикин Деед Советд депутатин кандидат темдглсиг дӧнӧнджӧнӧв—гидж келв.

Месткомин ахлӧч, шофер Клейнер В. И., ур Железняк мана итклӧт ур, сӧн кӧдлмшч, ах йоснд бас сӧн элч болхн лавта—гидж келв. Тегӧд ур Клейнер суньгъврин ӧдр куртл джилӧ зурагъан кӧцӧнӧ даалгъвр авб.

Дарунь ур Бадугинов, ур Гуренко, ур Бабаков эдн босдж келӧл, ур Железнякиг депутатин кандидат темдглсиг дӧнӧнӧд, социалистическ ӧбдӧн даалгъвр авч, цуг уурмудӧн дуудв.

Колхозмудин болн совхозмудин мал ӧвлзӧуллгънд сӧн белдвр тетгхми

КПСС-н тангъчин комитетин IV пленум деер ур В. В. Чехловин кесн докладас

Мал-агърус ӧсклгн, энӧнӧ шим-шӧуӧсн ӧбдӧуллгн, малас эдл-уш гаргълг икдӧлдж, энӧг цагтн госу-дарствд ӧлгн—республикин колхозмудар болн совхозмудар олна мал ӧвлзӧуллгнӧл залгълдата болджана.

Эн джилд мана республикин эдл-ахусар хойр сай шаху хӧн, кесг зун миньгн бод мал, кесг миньгн мӧрн ӧвлзхми. Иим дала ӧдл мал ӧвлзӧуллгн, тангъчин партиин организацас, малин ӧвлзӧнӧг белдлгнӧг тургӧр тӧгскдж, цуг малиг ӧзмджӧтӧ сӧӧнӧр, гару угагъар ӧвлзӧулхиг некджӧнӧ.

Кесг колхозмудин ахлӧчир, совхозмудин директормуд, урл джилмудт мал муугъар ӧвлзӧулгнӧл ашд, мал гарутад, малин шим-шӧуӧсн багърснас, кергтӧ ашмуд керхӧсн уга. Эн видӧс эн джилд чигн давтгддж йовна.

Партиин зӧрм районин комитетс, районин кӧнӧгч комитетс, олна мал ӧвлзӧуллгнӧл белдвр сӧн онгӧн тӧнлӧ, мал ӧсклгнӧл халхд гардврӧн сулдхдж йовна. Энӧнӧ ашд колхозмудар болн совхозмудар малчирин гермуд яслгн болн тосхлгн, малин хаша-хаац, малин бӧӧрнӧр ӧвс зӧлгн хашиггар кердджӧнӧ.

Сентябрин 15-д бӧӧх тоогъар, республикин эдл-ахусар 448 кошар, 400 гар дулаан хаша, укрин 103 хаша, бод малин 94 хаша-хаац, тугълин 113 хаша, шовуна 64 хаша дутджана.

Совхозмудар капиталн тосхлд темдглсн мӧнӧгн дега татугъар эдлгдджӧнӧ гидж эрки темдглх кергтӧ. Эн джилд республикин совхозмудт 55,4 сай арслн мӧнӧгн ӧгдлӧд. Сентябрьн 1-шинд эдлсн мӧнӧгн болхла, зугл 23,3 сай арслн, эс гидж 42 процентн эдлгдсн. „Южный“ (директорн ур Прилуцкий), „Сарпа“ (директорн ур Рубан), „Северный“ (директорн ур Лапговай), „Стенной“ (директорн ур Медведев), „Балковский“ (директорн ур Монок), „Ленинский“ (директорн ур Зарытовский), „Троицкий“ (ур Жижин), „Лиманский“ (ур Эльзетинов) совхозмуд капиталн тосхлгн мӧнӧгнӧл нег улӧ муугъар эдлджӧнӧ. Эн совхозмудт эн джилд 11 сай арслн мӧнӧгн ӧгдлӧд, сентябрин 1-шинд гаргъсн болхла, 3,4 сай арслн болджана.

Селӧнӧ эдл-ахун турун нуурлӧчирин хургт эн джилд колхозмудар болн совхозмудар малчирин тӧлӧ 800 гер, тер тоод хӧбчирин тӧлӧ 500 гер тосхлгна даалгъвр авгдла. Эн джилд сентябрин 1-шинд 136 гер тосхлгсн, эднӧ зӧрмн ь тосхлгд бӧӧнӧ.

Малин кошармуд, хаша-хаац шалдлгн, цагъалгългн дега татугъар кергдж йовна гидж темдглх кергтӧ. Зӧрм эдл-ахусар, турун болдж Сарпинск районгар болхла, эн кӧдлмш нам эклгдӧд уга бӧӧнӧ. Приозерн района совхозмудар тосхлгд зӧвтӧ 40 кошарас тосхлгсн зугл 9 кошар, 51 дулаан хашагъас—10, хӧбчирин 52 герӧс 17 гер тосхлгсн.

Малин хаша-хаац, малчирин гермуд тосхлгн Приозернск района совхозмудар болн колхозмудар бас дега му йовна. Эн районд малчирин 50 гер, 33 кошар, дулаан 53 хаша дутджана.

Районин партиин, советск болн селӧнӧ эдл-ахун органс, малин хаша-хаац, малчирин гермуд яслгн болн тосхлгнӧг октябрь сард тӧгскдг болдгар цуг керг-уулдвр темдглж кӧнӧн кергтӧ.

Эн джил мана колхозмуд болн совхозмуд пидн джилд белдгдсн ӧвснӧс зӧвӧр икӧр белддж авх аргъ учрсн. Селӧнӧ эдл-ахун турун нуурлӧчирин хургт малин 800 миньгн тонн хот, тер тоод 685 миньгн тонн ӧвс, 300 миньгн тонн силос белдх даалгъвр авгдла.

Болв, эн ик гидг керг зӧрм райондар, эдл-ахусар илдӧн кӧнӧгдсн уга. Эн джилин сентябрин 20-д ут-туршдан 1 сай 451 миньгн гектар газрт ӧвсн хадгв, эс гидж авсн даалгъврин 78 процентн хадгв, малин 385 миньгн тонн хот, тер тоод 63 миньгн тонн солоом белдгв. Дакад энӧн деер урдк джилмудин 95 миньгн тонн ӧвсн бӧӧнӧ, болв эн нургълдж му чинртӧ ӧвсн.

Партиин кесг районин комитетс, районин кӧнӧгч комитетс болн эдл-ахусин гарлӧчир ӧвс болн солоом хураж скирдлгнӧл кӧдлмшиг сулар гарддж йовна. Сарпинск района колхозмудар болн совхозмудар 106 миньгн гектар газрин ӧвсн болн солоом скирдлгдӧд уга. Яшкульск райо д—46 миньгн гектар газрин, Целинн районд—25 миньгн гектар газрин, Западн болн Яшалтинск райондар—22-д миньгн гектар газрин солоом болн ӧвсн хурагдад уга.

Колхозмудар болн совхозмудар малин ӧвлзӧнӧг бӧӧрнӧр ӧвс зӧблгнӧл кӧдлмш дега татугъар керддж йовна. Республикин эдл-ахусар сентябрин 10-д ут-туршдан 137 миньгн тонн ӧвсн болн солоом зӧблгдв. Эн кӧдлмш нег улӧ муугъар Элст балгъсна, Целинн, Каспийск, Яшалтинск, Сарпинск болн Приозерн районин колхозмудар болн совхозмудар керддж йовна.

Республикин селӧнӧ эдл-ахун кӧч-кӧлсчир, турулӧд 300 миньгн тонн силос дардж белдх даалгъвр авла. Дакад партин тангъчин комитет, эрдин-шишӧн сӧн ургн тоолад, силос дарлгна зурагъан шипӧс хӧлӧгӧд, 600 миньгн тонн силос белдх зура батла. Сентябрьн 20-д республикин эдл-ахусар 341 миньгн тонн силос даргдсн бӧӧнӧ. Энн хойр джилин некрвин 57 процентн болджана. Силос дарлгна зурагъан 186 процент кӧцӧнӧ. Черноземельский совхозин коллектив, силос дарлгна зурагъан кӧцӧнӧн ӧбрддж йовх Западн болн Целинн районин совхозмудин коллективс мал шим-шӧуӧсгӧ хот белдгъвр сӧӧнӧр кӧдлхӧв. Силос дарлгна зурагъан 27-44 процент кӧцӧнӧ Яшкульск, Сарпинск, Приозерн, Юстинск район болн Элст балгъсн болхла. Силос дарлгнд байсн ӧв-аргъан бӧкдлн олзлж чадлгӧ эн кӧдлмшиг муугъар бӧрлӧдхӧв.

Партиин районин комитетс, районин Советсин кӧнӧгч комитетс болн эдл-ахусин гарлӧчир силос дарлгна кӧдлмшӧн чингъгах зӧвтӧ. Шарлад болдж олсн эрдин-шишӧг тарвсла, хавстила негдӧлдж силос дарх кергтӧ.

Малин хотни гуйр-буудя, нег улӧ ӧвс дилддж тоод авлгн, эднӧг эзи кевӧр хадгъалгн бас эрки чинртӧ керг болджас. Тимн болв чигн, зӧрм эдл-ахусар, улгурн, Сарпинск района „Путь к коммунизму“ колхоз болн Элст балгъсна колхозмудар малин хотни болн эдлврин гуйр-буудя хуча уга, ил келтнӧ. Иим бӧӧнӧлг тургӧр уурулх кергтӧ.

Эн джилд Хар газрин идгт 422 отар хӧн ӧвлзхми. Хар газрин идгт хӧд ӧзмджӧтӧ сӧӧнӧр ӧвлзӧулхн тӧлӧ турун болдж бӧӧрнӧн дулаан хаша-хаац, малин хот болн унд эртӧс белддж, хӧбчирин бригадсиг кӧдлх улсар теткх кергтӧ. Партиин, советск болн селӧнӧ эдл-ахун органс, селӧнӧ эдл-ахун специалистир Хар газрин идгур мал туугӧнӧ сӧн онгӧн тӧвх зӧвтӧ.

Хӧбид искусствен кӧг тӧвлгн мана эдл-ахун делгрлтӧ йир ик чинртӧ болдг. Хӧбид искусствен кӧг тӧвлгнӧл кӧдлмшӧл хӧн малин белт болн энӧн шим-шӧуӧсн белт залгълдата.

Увлӧр болн эрт хаврар хӧд хург-гъуллгнӧн тускар дала ӧдл уг келдлӧ. Ода энӧн сӧӧнӧ тускар келӧд тус уга. Болв кесг колхозмудин болн совхозмудин гарлӧчир энӧн сӧн чинрин ӧда бийн медрд уга бӧӧнӧ. Мел эн учрар хӧбид эртӧр кӧг тӧвлгнӧл зура кӧнӧгдсн уга. Сентябрьн 20-д республикар 55 миньгн 700 хӧбид эртӧр кӧг тӧвдсн бӧӧнӧ. Элст балгъсна эдл-ахусар болхла, нег чигн хӧбид эртӧр кӧг тӧвдсн уга.

Сарпинск района „Гигант“ болн Элст балгъсна колхозмудар нам ӧдӧ бийн хургд экӧсн салгъгд уга. Ӧбрн цагин дунд хургдиг экӧсн салгълж, хӧбид искусствен кӧг тӧвлгнӧл кӧдлмшиг ноябрин 15-д тӧгтӧд болдгар бӧрлӧдх кергтӧ.

Искусствен кӧг тӧвӧгнӧн пункт болгнӧ кӧдлмшиг шӧуӧж хӧлӧлгн, сӧн тохмта хуцмуд чикӧр олзлгн—селӧнӧ эдл-ахун тангъчин управленӧ, селӧнӧ эдл-ахун районин инспекцин специалистирин, госинспекцин кӧдлӧчирин бар-бурин эрки кергн болдж тусх зӧвтӧ.

Мал ӧсклгнӧл халхд кадрмуд белдлгн, эдн дунд ирлӧнӧ кӧдлмш келгн бас эрки чинртӧ тӧр болджана. Болв маид эн тӧр хагъалдӧд уга. Тегӧд чигн республикин эдл-ахусар эндр ӧдр 725 зуг хӧбчир дутджана.

Кемрджӧн партиин организацс, колхозмудин болн совхозмудин гарлӧчир малчир дунд пӧӧлгъврин болн сургмдшин кӧдлмш зӧвинн бӧрлӧгӧд, эднӧ бӧӧлӧ-джиргълин тускар кнамдж гагтгсн болхла сӧн болх билӧ, малд кӧдлх улс хӧлӧлгн гарх уга билӧ. Зуг Целинн района болн Элст балгъсна колхозмудар болн совхозмудар 280 хӧбч дутджана. Эн торт онгӧн тӧвлж, хӧбчирин цуг бригадсиг кӧдлӧчирӧр теткх кергтӧ.

Мал ӧвлзӧулгнӧл белдлх бӧӧлх дуту-дундсиг уурулхн тӧлӧ, селӧнӧ эдл-ахун цуг кӧдлмшиг тосхлгн тӧлӧ цуг колхозмудиг, совхозмудиг, кӧдлмшчиринг агех кергтӧ.

Партиин, советск, профсоюзин, комсомольск организацсин болн селӧнӧ эдл-ахун гарлӧчирин тӧвлгн—КПСС-н XXI-ч хургт, Алдр Октябрин 41 джилин ӧбид болн Хальмг АССР-н Деед Советд суньгъврт нердсн социалистическ ӧбрлӧд малчир дунд ӧргӧр делгрӧлгн болджана.

Хальмг АССР-н Деед Советин суньгъврин болн Алдр Октябрин 11 джилин ӧбид, олна малдан дулаан, элвг хотта ӧвлзӧн белдгъвр тосхлгн, ӧзмджӧтӧ сӧӧнӧр мал ӧвлзӧулгн, Хальмгн кӧч-кӧлсчирин, Советск Союзин Коммунистическ партиин XXI-ч хургт нердсн сӧн гитг белгн болдж гархми.

КПСС-н Хальмг тангъчин комитетин IV пленум

«КПСС-н ЦК-н сентябрьек Пленумин дигин боли Хальмг тангъчин партиин организацион күүнх төрмүдин тускар» үр Н. И. Жезловин кесин докладар күүндвр болонд, түрүн болдж КПСС-н Яшульск района комитетин селгәтр үр **Азыдов И. Ф.** болдж үг келв.

— Мана района күү-көлсчир, цуг мана орн-путгин оли-амтилә хамдан, партиин Центральн Комитетин сентябрьек Пленумин, КПСС-н XXI-ч хург хурахми гисн шидвр ин өргмдждтә кевәр йөрәцхәв. Эн темдтә байрин өдрин күү-көлснә дилврәр тосхин төлә, районд соцдөрлән өргәр делгрдженә. Мах государствд орулдж өлгәнә зурагбан Хальмг АССР-н Деед Советд сунгьгьлгәна өдр—октябри 19 күртә, өндг. ноос орулгьин Октябрьн 41-ч джилн бөилә харгьулдг дуусх даалгьвр авидж — гидж үр Азыдов келв.

Цаарандь үр Азыдов района эдл-ахун өслтин тускар келхләри, таранә газр 1955 джилнлә дүнбүцлхлә эн джил 2,5 холван, хөбнә то — 159 процент, бод малин то — 104 процент күрч өсв гидж заав. Малин то, малас гардг эдл-уш цаарандан улам хурдар өсх хаалгь учрджана: 1965 джилд хөн — 330 мишьгн, бод мал — 14500 толгә күрх, ноос гаргьлгьин хойр холван давдг өсхн темдгьлдв.

— Оли өрк-бүм нүүдг ирдж бүүрдлжәх учрар боли района эдл-ахун улам хурдар өскхин төлә, районд шинәс 3 совхоз гаргьсен чик болхми.

Ним аргь манд бәәнә. Эн совхозмудиг Адыкд, Хуахтд боли Ик-Буурл-Манджихнә эргид гаргьдг болхми. Эн төринг республиканск организаци хәләдг, даругьас таслен сән болхми — гидж үр Азыдов үгән чиләв.

— Көк тенгьсин загьсчир, КПСС-н XXI-ч хург хурахми гисн байрта зәйвәд икәр ханцхав, ЦК-н Пленумин гаргьсен шидврәр көдлмштән агьу омг авч, шин дилврмүд күндж йовна — гидж Каспийск района «Красный моряк» колхозин ахлач үр **Г. Н. Готт** келв. — Загьс аньилгьлгәна джилә зурагбан ноябрин нег шин күртә күүнх болдж авен даалгьврин өрд, сентябрин 15-д күүнхвдн. Джил чилтә зурагьсен давулдж 48 мишьгн пуд загьс бәрх даалгьвр мана загьсчир авцхав.

— Мана күүнвр бас чиги ин болх бәәсмн, болв Каспийск загьсена комбинат торвр гаргьад йовсн учрар, эн джил 5.000 пуд шаху загьсан уснд үрәвдн. Эн комбинатд джилә зура багь гихдән 10 мишьгн центнер тату өггдг, тегад загьс колхозмудас авлгәна көдлмш ин му. — гидж үр Готт заав.

Тәрә тәрлгнә, мал өсклгнә халхар загьсена колхоз кедж йовх көдлмшин тускар келхләри үр Готт, колхоз, мах, бидг, ноос, буудя государствд орулдж өлгнә зурагбан күүнхчкв, болв усн хәтәр, газр багь болсар эн хаалгьд ин түрү-зүдү харгьна. Оля-Каспийск канал тосхлгьин ин халингар кеддг йовна, энүг республиканск организаци оньгтан күүнхәр авцхәх зөвтә — гидж эн келв.

Республикд тосхлтин зура ягьдг күүнхдг йовхин тускар «Калмык-строй» трестин управляющ үр **Жуковский Б. П.** келв. Тосхачир КПСС-н ЦК-н Пленумин шидврәр өмгшдг, көдлмштән күү-көлснә дилвр күндж йовна. Негдгч кварталд 2,2 сай арслнз мөнвгнә тосхлтин көдлмш трестд бүкдән кедсен болхла, гурвдгч кварталд 12 сай арслнз көдлмш күүнхдг. Ганцхн сентябрь сард 4,5 сай арслнз тосхлит дуусгдхми, өс гидж 130 процент. Эн джил 14,5 мишьгн квадрати

метр зәйтә патрин гермүд тосхлгдас, октябрин нег шин күртә 10 мишьгн квадрати метр зәйтә патрин өлзлгьнд орулгдхми.

— Болв, тосхлтин көдлмшт инк дуту-дунд бәәсинь докладчик заасн инк чик гидж — үр Жуковский зөвшәрв. — Тосхлтин ишкдә хашнз, чиринь дор, школе, больнице, амти-бәәдг гермүд тосхлгьин сулар кеддженә, күү-көлснә диг-даран тату, көдлмшчир ормдан батрагдхн. Эн джилн түрүн өрәлд зуг 1,5 мишьгн кубометр мод трест авб, зурагьар болхла 16,5 мишьгн кубометр авсдх бәәсмн, 7 сай тоосх ирх бәәсинәс зуг нег сай ирв. Ним йовдә тосхлти ин харшлт болджахн лавта. Трестд машинд цөн. Тосхлтин материал зөблгьнд инк торвр гарна. АТК манд муугьар нөкд болна.

Үр Жуковский КПСС-н зәрм районин комитетә боли күүнхч комитетә тосхлтин организацид гардвр, нөкдән татугьар өдгнн, ним йовдә үлгүрхд, Приозери районд, үзгдлжәхинь заагьад, ним болсар чиги тосхлти сулар кеддг йовна — гидж келв.

— Мана «Пролетарская победа» колхозин колхозникуд инк гиди байрта эн өдрмүдиг күү-көлснә ончтә дилврәр темдгьлжәнә — гидж колхозин ахлач үр **Ф. И. Дедов** келв. Селәнә эдл-ахун эн джилн көдлмшин хурдар күүнхн төгсәхд ода цуг колхозникудин чилд тусхагдлжана. Колхоз 20 мишьгн тонн силос дарв — үкр болгьнд 25-д тонн. Намрин тарән 4300

гектарт тәрдж дуусгдв. 2400 гектар эрдин-шишәгьас 1400 гектар хурадж авдг, нари ценз 600 гектар тәрдснәс, 300 гектар хадад авдгкв. Колхоз мах, үс, бидг, государствд орулдж өгх джилә зурагьан күүнхчкв. Шовуна мах икәр гаргьдг авхин төлә колхоз 5 мишьгн нугьс хулддг авсн, ода өскдженә.

Үр Дедов келсн үгдән — районд сад боли виноград тарлгьин икдженә, ода 200 гектар виноград бәәнә, болв гаргьдг авсн ургьгин хулддг, орулдж бидг газр уга, холд Сальскүр зөвшәрвдн. Эн йовдә сад, виноград тарлгьин цаарандь өргдлжәхд харшлджана, тегад мана районд чагьрин завод гаргьх төр зөгелжана. — гидж заав. Темейг эд-бод келгьин дорнә районд бас бүрдәх кергтә.

— РТС-н көдлмш йир сул. Мана колхозд хагьлдг газрин 12 мишьгн гектар. Трактормудт тусджах көдлмш цань уга инк. Болв, РТС трактормуд яслгьин муугьар, хашнгар кеджәнә. Машинд кергтә аньгә уга, эднә теткьгн му. Эн тускар тангьгьчин селәнә эдл-ахун управлень төр кеджәхш. эн хаджгьринг цагтүдлгө чиклх кергтә. Дакад болхла мана районд урднә лесопитомник боли сортоиспытательн участка бәәсмн. Эднн хәрү бүрдәхн ода негддженә — гидж үр Дедов келв.

КПСС-н ЦК-н Пленум партин XXI-ч хург кехми гисн токтарв гаргьсар, ямр ин байр, өргмдг мана республикин багьчуд кеджәхин тускар ВЛКСМ-н тангьгьчин комитетин селгәтр үр **Б. П. Надбитов** келв. Комсомольчир б о л н багьчуд ВЛКСМ-н 40-ч джилн бөнд белдлгь кеджәх цагла төрнә ирлджәнә, тегад теги өдр ирвәс производствен дилврән улам бөдлүләд йовна. Ода, комсомольчир боли багьчудас бүрдән хөбчирин 300 гар бригад дөрләд кедж, үвлзлгьнд белдлгьинг үзмдждтә кевәр дуусхар зүткдг йовна. Мана республикд малч багьчудас бүрдәгдән 40 бригад, 54 МТФ, тракторн 100 бригад, тосхлтин

65 бригад, эрдин-шишә ургьалгьна, загьс аньилгьлгәна оли звенос бас көдлджәнә. Багь наста хөбчир **У. Бадмасвин, А. Шафоростовин, комбайнер Е. Дорджиевин, Н. Кочергина, А. Д. Карповин** гардджах загьсчирин, бригадин багьчудин нернә холд туурв.

Үр Надбитов цаарандь комсомольн көдлмшт бәәх дуту-дундг заадж келхләри, комсомолн бөстсул, бүрдәмджин боли политическ сургьмджин көдлмшин кемджен дор, эдл-ахун боли культури тосхлти орлцлгьнд чиги тату халхн бәәхнн темдгьлв. Юстад эн джил зуг 57 кү, Яшалтад — 116 кү, эднәс хальмнн зуг 8 күн комсомолд орулдж авч. Ним йовдә партиин организацин комсомолд өдгд гардврн сулн герчидженә. Элет балгьсар комсомольск кесг өкц организацид тооцана боли сунгьгьврин хургә болзгтан кедлгө таслгдв. «Победа» колхозин ахлач үр Полоусов комсомольчирин боли багьчудин амрлгь бүрдәлгьнд оньган тәвхн. Багьчудиг көдлмштн зуг үзәд, теги амрх зөвтәгьинь марлгьин чик биш — гидж үр Надбитов заав.

Яшульск района «Кировский» совхозин директор үр **Землянский**, совхозин көдлмшчир КПСС-н XXI-ч хургин уктдг, соцдөрләд делгрүләд, ноос государствд орулдж өлгнә джилә зурагьан сентябрин 24-д 100 процент күүнхдәд, 2780 центнер ноос хулдв — гидж соньсхв. — Совхоз джил чилтә зурагьсен давулдж 20 тонн ноос өгх болдж даалгьвр авб. Мах орулдж өлгнә, Хальмг АССР-н Деед Советд сунгьгьлгәна өдр — октябрин 19 күртә күүнх болв. Совхоз тосхлтин халхар 1,5 сай арслнз өлзлв, Октябрьн 40-ч джилн бөн күртә тосхлтин зура 100 процент күүнхдәд, джил төгетә бас 500 мишьгн арслнз тосхлти кех болв — гидж үр Землянский келв.

— Мана совхоз республикд хө өскдг инк совхозмудин негнә. Хөд үвләр хургьлулхд йилгьү оньг тәвддженә. Ода эртәр хөбнә көдтәвгьин кеддженә, 14 катг бели, 4 катг тосхлджана. 34 худг малтгдв, хөбчирт, малчирт 50 гар гер эн джил тосхлгд. Малас гару гарлгьин индн джилнлә дүнбүцлхлә, хойр холван багьтвр. Тегәд, хөд өсклгнә зура 105 процент күүнхддженә. Малд 2 джилд күрх хот белдгдв — гидж үр Землянский келв.

Цаарандь үр Землянский селәнә эдл-ахун тангьгьчин управленн шалгьдг келв. 2,5 сай арслнз мөнвгнә зура батлжкв, управлень совхозд тосхлтин мод төрүц өгсн уга. Яшульск районд колхозмуд уга, болв РТС бүрдәгдв. Зуг энүнд к е д г көдлмш уга болджана. Совхозмуд цугтан эврән трактормудан ясна. РТС тегад хара бәәнә. Энүг үздж, меддж негнн йилгьх кергтә.

Күү-көлсчирин депутатрин тангьгьчин Советин күүнхч комитетин ахлач үр **Э. А. Сангаев**, ода КПСС-н XXI-ч хургин боли Хальмг АССР-н Деед Советд сунгьгьлгәна өдр — октябрин 19-г уктдг республикд политическ боли производствен инк өргмдг гарчхин тускар келв. 1959 джилн январин 27-д секгдх КПСС-н XXI-ч хург агьу чиртә төр күүнхдврән тәвдженә, тер учрар мана партин ЦК оли-амтилә сүвселгв, күүнхдвр кех болдж шиндв. Тернә, КПСС-н XX-ч хургин заавр күүнхдгдг, партиин джиргьлд ленинск герәсар батар гардвр кеджәхинн үзүлджәнә — гидж үр Сангаев келв.

Үр Сангаев республикд болджах сунгьгьрт белдвр келгьнд дуту-дунд

бәәхнн заадж келәд, эн кампань инк даалгьвртә көдлмш, мана шүүвр, эн төләд кинән кевәр, чиринн күүц меддж авч көдлхми — гидж заав. Советин көдлмшин йеруахин төләд тодрха үүлдвр, келәд, депутатрин харгьлгь, селәдәр хург келгь, эрүлменд харлгьна, сургьлү-эрдмин халхар көдлмш йеруагьна туск төрмүд күүнхдвр тәвхми гив.

— Мал өсклгьнд бәәх нег инк дутуны — малас гару гарлгьин. Эн джилн 8 сарин туршарт 90 мишьгн хөн гарута, 3 мишьгн бод мал үкв. Энүнд зөв өгч болх хаалгь төрүц уга. Ода күртә мал гарулгьин — энүнә усьл-утхнн дарудн хәләдг өс өлгьнд бәәнә — гидж үр Сангаев келв.

Советин көдлмшин партиин организаци гардлгь, теги сәйнар көдлхн бат хаалгьн болджана гидж эн заав. Болв, зәрм райодт, үлгүрхд, Приозери, Западн райодт партиин комитетә Советинг сулар гардна, дөн-нөкдән татугьар күргнә.

Үр Сангаевин келсн үгәр түрүн төрәри пленум күүндвр келгән төгсәв.

Республикин колхозмуд боли совхозмуд мал үвлзүлгьнд белнә тускар, пленумд КПСС-н тангьгьчин комитетин селгәтр үр **В. В. Чехловин** докладар күүндвр болонд, түрүн болдж КПСС-н Юстинск района комитетин селгәтр үр **Б. Л. Гаряев** үг келв. Ода партин XXI-ч хурт боли Хальмг АССР-н Деед Совет сунгьгьлгьнд нерәдсн соцдөрлән районд өргәр делгрәд, күү-көлснә шунит өсдг, производствен шин дилвр күүнхдәхин заагьад, района күү-көлсчир октябрин 19-д мах государствд орулдж өлгнә джилә зурагьан күүнх. октябрин 25-д мал үвлзүлгьнд бели болх, 160 мишьгн иәәдир хөбдт көг тәвдг дуусад, ирх джил 100 хөн болгьнас 115-д хургь авх даалгьвр авцхәх гидж үр Л-Гаряев келв.

Үр Л-Гаряев цаарандан, тангьгьчин селәнә эдл-ахун управленә гардчирин көдлмшин шалгьдг келв. КПСС-н тангьгьчин XVIII-ч конференц эн джил хөбчирин газр гермүдәс гаргьдг шин гермүдт орулгьна көдлмш дуусхми гидж шидвр гаргьсми. Мана районд тегад хөбчирин 115 гермүд тосхлгд бәәсмн. Болв тангьгьчин управлень тосхлтин зурадан зуг 15 гер батлв. Каракуль хөд өсклгьнд хәләдг таслх төрмүд цөн биш. Ода күртә каракулин совхозмудин гарунь инк. Энүг бас төртән авчаш.

— Мана районд гүүлгәнә көдлмш ин сулинн, хөбчирин теткьгн муугьинн хальмг потребсоюз сәәнәр меднә, болв үр Сидоренко эндр күртә гаргьдг зөвтә совхозрабкол гаргьдг өгг уга бәәнә, хот-хоолар райог теткьгь йеруахин тускар үүлдвр төрүц кеджәхш. Хөбчирт дулан хувци, гөсн багьар хулдгдв — гидж үр Л-Гаряев келв.

Западн района Ленинә нертә колхозин ахлач үр **М. И. Рошин**, колхоз эдл-ахунгын цаарандан делгрүлдж өсклгьнд инк дилвр күүнхдәхин тускар келәд, эн джил 3,5 мишьгн гектар газрт гектар болгьнасн 130-д пуд буудя авб гидж заав. Ода эрдин-шишә хуралгьнд 200 гар колхозникуд өдр болгьн көдлджәнә, гектарасн 30 шаху центнер буудя авдджана.

Мал үвлзүлгьнд белдлгь кедж, колхоз 11200 тонн силос буав, үкр болгьнд 12 тонн гаха болгьнд 5 тонн күрхми. Малин хаша-хаац бели, шинәс үкрин 1 хаша, тугьл бәәх 1 хаша тосхлджана. Колхоз үс, бидг государствд орулдж өлг-

гән дуусв, даругьас махна джилә зура күүнхдхми.

Цаарандь үр Рошин колхозин газрин багь болад мал өсклгьнд торвр болджахинь заагьад, Хар газрт колхозд газрин участка өгх төр авб.

КПСС-н Приютненск района комитетин селгәтр үр **Постников**, районд тосхлтин көдлмш сулар кеддг йовна гидж докладт заагьсн чик гив. Энүнд тосхлтин модн уга болджахинн тоолх кергтә.

— Районд хөбчирин көдлмшт йовулх үлс йилгьдг авч батахд инк түрвр гарчана. Энүнә нег учрин — эднә үш-шангьинн хаджгьрар өлгнн, ноос өс тоод авлгьн. Ним хаджгьринг чиклх төр правительствин бөн тәвхми — гидж эн келв. Цаарандь үр Постников эн джилн тарән, ногьан икәр гарсн учрар, малин хотиг арвах кергт өгдг оньг сулдв, колхозин өвсиг тараджах йовдамуд бәәнә, энүнлә ноолдан уга гидж келв. Районд эн джил 10 мишьгн тонн сән өсв прессәр шнахад хадгьлх зура батлгдв.

Элет балгьснә «Победа» колхозин ахлач үр **Полоусов**, колхоз ода күс-дундур джил күрх хот малдан белдв, энүнд эрдин-шишә икәр тарән инк ачтә болв гидж келв. Цаарандь тангьгьчин «Заготскотин» конторин көдлмшин эн шалгьдг келв. Колхоз государствд мах өлгнә зурагьан 73 процент күүнх, күүнхн зурагьан дуусхд «Заготскот» харшлтан үзүнә. 5-6 хөнгт туудж ирен малин хашад бәрчкәд, брәлинн авлгө хәрү туулгьна.

Яшульск района 108-ч совхозин директор үр **Кинчиков**, совхозин коллектив малд хойр джилд күрх хот белдженә гидж келв. КПСС-н XXI-ч хурт боли Хальмг АССР-н Деед Советд сунгьгьлгьнд нерәдсн дөрәдәнд оли хөбчир, малчир, көдлмшчир орлцдг, ирх джилд 115-д хургь 100 хөн болгьнас авх. хөбнәс 5-д кг. ноос киргьх даалгьвр авцхав.

Үр Кинчиков хөбчирин кадр белдх төр тәвәд, Башантинск селәнә эдл-ахун техникумд 6 сара хөбчирин куре гаргьсен, дакад болхла энүнд махна мал боли хөд өсклгьнә шинлигь специалиствр белдлгьнә отделень бүрдәсн чик болхми гидж келв.

Приозери района «Ергенинский» совхозин парторганизацин селгәтр үр **Сластенов**, республикд ода болджах политическ боли производствен инк өргмдг совхозин көдлмшчир шумгьгагьар орлцдг, шин дилврәр XXI хургин уктгхар чилдән тәвдженә гидж келв. Октябрьн 1-шинд 6000 гектарт намрин тарән тәрдж дуусгдхми, 3240 гектарас эрдин-шишә хурадж авхд ода онц оньг тәвддженә. 10 мишьгн тонн өвен белдгдв, малин хаша-хаац ястддженә, шин тосхлти кеддженә. Болв тосхлти инк харш болдгн тосхлтин материал хәтәр боли көлгн муугьар көдлгьн. Тегәд Никольскд бәәх автобазинг Приозери авч ирдж бәәлгьсн чик болхми гидж эн келв.

Пленум күүндгдсн төрмүдәр шидвр батлдж авб. КПСС-н Хальмг тангьгьчин дарани биш XIX конференци эн джилн декабрин 20-д кехми гидж пленум шиндв. Күүндх төрмүдн:

1. «1959-1965 джилмүдт, СССР-н оли-амтиә эдл-ахун делгртин зуран тоогьин туск, КПСС-н ЦК-н Негдгч селгәтр үр **Н. С. Хрущевин** докладин тезисмүд». (Доклад кехн КПСС-н Хальмг тангьгьчин комитетин негдгч селгәтр үр **Н. И. Жезлов**).

2. КПСС-н XXI-ч хурт делегатир сунгьгьлгьн.

Советск Союзин Герой Л. И. Манджиев гарсн-тöрсн газртан

1943 джилн август сар. Днепр гол деер мана церг, алач-махч фашистрин ðмнæс кучтæ гнд сөрлг кеджæлæ. Тегæд эн гол гатлдж йовтл, ардан дæннæ зертæ-зевтæ болн йовгн цергтæ понтонмуд чирлдж йовсн катермудин негидн сумн тусад эклæд шатв. Эн туумрин кучр аамшг дотр баах нонтониг зергæ-зевтæ-гынн болн цергтæгынн барун кбвæ тал гагддж гархд ик дбнв кергтæ билæ.

Эн ик аюлиг диллхл советск дæдч Л. И. Манджиев орцад, эдннг харсдж азад, адл биш чилæр фашистрин танкин шинæс дæврлгг кев. Тер саам-лан Л. И. Манджиев шавтв.

Терунæ хбдн, хальмгин нернв туурсн урн Л. И. Манджиевд Советск Союзин Герой нер зуулгх СССР-н Деед Советин президиумин Указ гарв. Тер цагас нааран 15 джил

болв. Л. И. Манджиев шав-тад, хæрдж ирæд, Новосибирск областин нег заводмудт ордж, тбвкнун кодлмшт кодлн бæадж Московск энергетическ институтин заочн отделенд ордж дасв.

Шидрхи Л. И. Манджиев, Хальмг республикин хотл балгьсн—Элстд ирв. Республикин хотл бдр ирвæс сæахрæд йовхинь Л. И. Манджиев нү-дæрн үзв.

Паргь болн правительств мæднд—хальмг æмтнд ик кил-мджан ðгч, Хальмг тангьчиг Хальмг республикд хуврæв. Даругъас Хальмг АССР-н Деед Советин сунгьгьлгьна бдр болджана. Эн бдрт бел-вр келж, республикин тосхач-нр болн малчнр гудждж код-лдж йовихана гидж ур Ман-джиев икæр байрлв.

Н. Будников.

Намрин тæрæ тæрлгьн тургæр кегддæжæнæ

Приютненск района, Кирино нериæ колхозин 4-ч номертæ комплексн бригадин механизатормуд намрин тæрæ тæрлгьиг агротехническ бддæн чинртæггæр кеджæнæ.

Эн комплексн бригад (бригадирн ур И. Колесников болн агрономн ур Морозов) 800 гектар намрин тæрæ тæрлгьнæ зурата. Эндр бдр куртл 663 гектар намрин тæрæ тæрч-

кв. улсн 137 гектар шид-рæс тæрлж дуусгдджана.

4-ч номертæ комплексн бригадин механизатормуд болн колхозникуд малин увлзньгур бвс болн солом зббдж хураджана. Бригадин кодлæчир малин хаша хаус тосхлгьнд болн яслгьнд бас сæанæр ор-цлжана.

Б. БОЛДЫРЕВ.

Бань тосхгдв

Приозерн района Чкаловин нериæ совхозин хойрдгч фер-мн джил тосхлтин ик код-лæн кегддж, куч-көлсчирн баадл джирггьл асрулгдв. Тосх-лтин эн кодлмшиг фермин заведующ ур Мукбвнæ Бидм гардджав.

Тер оли тосхлтин тоод олн æмгн цевр-цер бæарлгьнæ тблæ

бань кегдв, туунд ик шунлт үзүлæж кодлсн, модна урч ур Манджин Бакан.

Ода фермин кодлæчир, ме-ханизатормуд болн церглæчир эн шин баньд долан хонг бол-гьнд ордж, цевр-цер бæа-чæнæ.

УЛЮМДЖИН Гаря.

Хөд үзлүллгьнд белдвриг болн хөбнд көг тæвлгьиг үзмдждæггæр күүцæхмн

Эн джил Элст балгьсна кол-хозмуд Хар газрт увлæхд 160 мингьги хб туухар темдгд-дæнæ. Хар газрин теетт мал увлзуллгьнд эднæ белдвр зб-вæр сән. Балгьсна райоггæр дундлдж авхла, хбн болгьнд 180 килограмм, онцлад авхла, Сталинæ нертæ болн „Страна Советов“ колхозмудар хбн бо-лгьнд 190-220 килограмм бвс белдчксн бæанæ.

„Победа“ болн „Страна Со-ветов“ колхозмуд Хар газрин теегин увлзньгд бæах кошар-мудин, теплякудин болн хббч-нрин гермудин ясвирг дуус-джахана. Сталинæ болн Ленинæ нертæ колхозмуд ма-линнæ хаша-хаус яслгьан чи-лæхдæн бдрлдж йовнæ.

1958 джилн сентябрь сарин 20 куртл Элст балгьсна кол-хозмудар Хар газрин увлзнь-гд 10 кошар, хббчирин 18 гер, хббнд көг тæвлгьнæ 4 пунктс шинæс тосхгдв, тер тоод „По-беда“ колхозд шин 5 кошар болн хббчирин 5 гер кегдв. Артезианск 3 худг малгддж, Элст балгьсна колхозмудин цуг хбд усар буклдан тетк-гдв.

Эн джил Хар газрин теетт увлз хббдт эрт көг тæвлгьн. ðмн джилмудт үзгдæд уга ик болхми Мана балгьсна кол-хозмудар турун болдж 1959 джил Хар газрин увлзньгд олар хбн хургьлгьн увлæр болн эрг-хаврар эклхмн.

Тер тблæд колхозмудин пра-влед оданас авн Хар газрин теетт бæах нæднр хббдт көг тæвлгьнд белдврин кодлмшиг чангьгæх збвтæ. Эн белдврин кодлмшт ик чинр ðгч, Стали-нæ нертæ колхозин правлень

(ахлачн ур Любченко, эклч парторганизацин сеглæтрн ур Соколовский)“ хббнд көг тæв-лгьнæ пунктсан цугтнæ ясдж, гурвн шин пункт тосхв, тох-мта хуцмуд болн көг тæвлгь-нæ техник улс Хар газрин увлзньгур курггдв. Эдн, тоо-ггæрн эс курчæх теплякул шинæс тосхджана.

Элст балгьсна күүцгч коми-тетин шидврæр батлгдсн зу-раггæр мана колхозмуд Хар газрин увлзньгур хббдæн туудж, октябрь сарин 10 с-авн 17 мингьги нæднр хббдт көг тæвлгь эклх збвтæ.

Болв зæрм колхозмудин гар-лачнр энүнд ик чинр ðгчæхмн уга. Ленинæ нертæ колхозин правлень (ахлачн ур Гонча-ров, ах зоотехникн ур При-быткова) эн кодлмш бийнæ эврæn кегдх гидж тоолджах бæадлгтæ, хббнд көг тæвлгьнæ пунктс кутц ясгдæд уга, тосх-гдх хойр шин пунктс эклгд-дæжæх, тохмга хуцмуд Хар газрин увлзньгур курггдæд

уга, хббнд көг тæвлгь медлг техник улснæ бæс ода чигн гертæн.

Эн Ленинæ нертæ колхозин хббчирин бригадс кодлмшч улсар кутцдан теткгдæд уга, тегæд чигн ода кургл нæднр хббднæ хургьдæсн салгьгдæд уга. Хар газрин увлзньгур хбд туулгьна зура цагтан ку-цæгддæжæхш. Хббнд эрт көг тæвлгьн күүцгдшго аамшг бæанæ.

Колхозмудин ахлачнр, сов-хозмудин директормуд, цуг элл-ахусин ах зоотехникуд болн цуг куч-көлсчир хбд увлзуллгьнæ белдврт ик онь-ган ðгч, хббнд көг тæвлгьиг үзмдждæ кевæр лæгтнæ күүцæдж Хальмг АССР-н Деед Советин сунгьгьврин дилвртæ сән код-лмшæр тосххин тблæ зүткх збвтæ.

Ф. БАЙДИКОВ,

балгьсна күүцгч комитетин селæнæ эдл-ахун инспекцин ах зоотехник.

Газетд барлгдсн бичгүдин мөрæн

„Олиг тетклгьнд онг кергтæ“

Мана 176-ч номертæ газетд барлгдсн ним нертæ бичгт, Сарлинск района потребсо-юз олн æмгнд кергтæ ор-дер, стол, диван, тумбочкс, кимд эд, шикр, балта, нань чигн ðлг-æдиг тоота авч ирнæ. Эв-рæ гермуд бæрдæжæ æмтсиг тосхлтин материалар йир муу-ггæр теткнæ—гидж келгдлæ. Эн бичгт келгдсиг потреб-

союзин правлень шуудж хæ-лæсн, барлгдсн тоот үнн бө-лдж гарв. Олн æмтиг тетгхиин тблæд ор-дер, стулмуд, табу-реткс авч ирв. Эврæ гер бæр-дæжæх улсг гидж тосхлтин материалмуд кемдæн угаггæ-ар хулгдлжана—гидж Сар-пинск райпогребсоюз редакцид сонгьсхв.

ХАЛЬМГ АССР-Н ДЕЕД СОВЕТД СУНГЬГЬЛГЬ УКТ ИЖ

Депутатин кандидат заадж темдгьллгьн

Советск сунгьгьлгьна системин демократизмиг тодрха сæанæр үзүл-гьин негн, депутатин кандидат заадж темдгьллгьн диг-даран. Де-путатин кандидатеиг Советс болгь-на цуг ангьднæ заадж темдгьлдж чадз збв мана орн-нутт общест-венн организацæ болн куч-көлсч олн эдлнæ: коммунистическ партийн ор-ганизацæ, профессиональн союзмуд, кооперативн болн багьчудин ор-ганизацæ, культурн обществæ.

«Хальмг АССР-н Деед Советд сунгьгьлгьна туск цаг зуурин поло-женæ» 49-ч статьяла ирцүлæдж, Хальмг Автономн Республикин Деед Советд депутатин кандидат заадж темдгьллгьиг республиканск общест-венн организацин органе болн куч-көлсч олн, тер мет районн органе, предприæтсар болн учрежденьсæр—кодлмшчирин болн церглæчирин ол-на хургуд, цергæ частьсæр, кол-хозмудар болн селæдæр—крестьян-син она хургуд, совхозмудар—совхозмудин кодлмшчирин болн цер-глæчирин хургуд кедж чадхми.

Сунгьгьлгьна комиссин ханьд эл-чнр шидлгьнæ диг-даранæ йил-гьү, депутатин кандидат заадж тем-дгьллгьнæ збв эклчин общественин организацет, теднæ бюрост болн ко-митетет эс ðгддгиг темдгьлл кергтæ. Тер учрар, депутатин кандидати-г, үлгүрн, совхозин профсоюзв орга-

низацин хург, учреждёнæ болн пред-приятин комсомольск организацин хург заадж темдгьлдж чадшго.

Депутатин кандидат заадж темд-гьллгьнæ хургин протокол ик гидг общественн-политическ болн збв эдлгьнн чинртæ документ болдж гарна, тегæд чигн эн документ ши-шань янзар кегднæ. Протоколд, кан-дидати заадж темдгьллгьнæ органи-зацин нерн, хург болон газр, цаг болн хуртг орсн улсин то, депута-тин кандидати нерн-усн, насн, бæах газрин, кеджæх кодлмшн, ямаран партыд бæахинь—цуг эн тоот темдгьллгьнæ збвтæ. Протоколд хургин президиумин члед гаран тæ-вх збвтæ, теднæ бæах газрин заадж збвтæ.

Депутатин кандидат заадж темд-гьллгьнæ хургин протокол ик гидг общественн-политическ болн збв эдлгьнн чинртæ документ болдж гарна, тегæд чигн эн документ ши-шань янзар кегднæ. Протоколд, кан-дидати заадж темдгьллгьнæ органи-зацин нерн, хург болон газр, цаг болн хуртг орсн улсин то, депута-тин кандидати нерн-усн, насн, бæах газрин, кеджæх кодлмшн, ямаран партыд бæахинь—цуг эн тоот темдгьллгьнæ збвтæ. Протоколд хургин президиумин члед гаран тæ-вх збвтæ, теднæ бæах газрин заадж збвтæ.

Депутатин кандидат бичдæ авл-гьн округин сунгьгьврин комиссин хуртг кегднæ. Эн цагт округин ко-миссин чледæс гадан общегьнн организацин элчир болн куч-көлсч она, тер мет барин элчир эн хуртг ордж чадхми.

Депутатин кандидат болгьнн бич-дæ авлгьна тускар, Хальмг АССР-н Деед Советд сунгьгьлгьна Центральн сунгьгьлгьна комиссин батлсн ян-зар, сунгьгьврин округин комисс протокол кенæ. Протокол хойр эк-земпляр кегднæ, хуртг орсн коми-ссин ханин улсар гар тæвгднæ, тер района (балгьснд болхла—балгьс-на) күүцгч комитетин тизæр бат-

Депутатин кандидат заадж темд-гьллгьнæ общественин организацæ болн куч-көлсч олн, тер туск округин сунгьгьврин комисстнæ тедниг бичх збвтæ.

Округин сунгьгьврин комиссет депутатин кандидат бичхин тблæ кергтæн: хургин протокол, энүг заадж темдгьллгьнæ организацæ, эн сунгьгьврин округар темдгьллгьнæ збв ðгчæнæв гисн кандидати бий-инь бичсн герчлгьн.

Депутатин кандидат заадж темд-гьллгьнæ хургин протокол ик гидг общественн-политическ болн збв эдлгьнн чинртæ документ болдж гарна, тегæд чигн эн документ ши-шань янзар кегднæ. Протоколд, кан-дидати заадж темдгьллгьнæ органи-зацин нерн, хург болон газр, цаг болн хуртг орсн улсин то, депута-тин кандидати нерн-усн, насн, бæах газрин, кеджæх кодлмшн, ямаран партыд бæахинь—цуг эн тоот темдгьллгьнæ збвтæ. Протоколд хургин президиумин члед гаран тæ-вх збвтæ, теднæ бæах газрин заадж збвтæ.

Депутатин кандидат бичдæ авл-гьн округин сунгьгьврин комиссин хуртг кегднæ. Эн цагт округин ко-миссин чледæс гадан общегьнн организацин элчир болн куч-көлсч она, тер мет барин элчир эн хуртг ордж чадхми.

Депутатин кандидат болгьнн бич-дæ авлгьна тускар, Хальмг АССР-н Деед Советд сунгьгьлгьна Центральн сунгьгьлгьна комиссин батлсн ян-зар, сунгьгьврин округин комисс протокол кенæ. Протокол хойр эк-земпляр кегднæ, хуртг орсн коми-ссин ханин улсар гар тæвгднæ, тер района (балгьснд болхла—балгьс-на) күүцгч комитетин тизæр бат-

лгьна. Протоколд чиклвр кегдх збв уга. Протоколин нег экземплярн тер дарунь сунгьгьврин Центральн комиссет илгæгддми, наадкнæ окру-гин комиссед үлгнæ, сунгьгьвр чилснæ хббн Хальмг тангьчигн Советин күүцгч комитетд ðгддми.

Депутатин кандидат бичдæ авл-гьн, теднæ заадж темдгьллгьнæ хæ-лæдж кегднæ, болв сунгьгьвр болхæс 15 бдр урд (октябрин 4-н куртл) бичдæ авлгьн делгү дуусгдх збвтæ. Сунгьгьвр болхæс 12 бдр урд (ок-тябрин 7-н куртл), сунгьгьврин окру-гин комисс барт эс гидж онц плакатс бичгдсн, кандидати тускар эн тоотнæ барлх збвтæ: нерн-усинь, насинь, кеджæх кодлмшнн, яма-ран партыд бæахинь, энүг заадж темдгьллгьнæ общественин организацин нерин.

Бичгдсн округ болгьнар сунгьгь-врин бюллетенд депутатин канди-дат болгьн орулгдх збвтæ. Бюлле-тенд депутатин кандидати нерн-усн болн цуг бичгдх тоотс бичгд-лгьн ик гидг кишæn кевæр кегдх збвтæ, бюллетенæ оре болн хальмг келæр бичгдх болсна учрар, альк келæр кедү бюллетенæ кегдхнн урдаснæ диглх кергтæ.

Хальмг АССР-н Деед Советд сунгь-гьлгьна сунгьгьврин бюллетенæс көкрнвгьү ðнгьтæ цааснд нег янзар сунгьгьврин Центральн комиссин бат-лсар кегдх збвтæ. Эн бюллетенæ ян-знь сентябрин 26-д «Хальмг үйн» газетд барлгдла. Сунгьгьвр болхæс 5 бдр урд (октябрин 14-н куртл) сунгьгьврин бюллетенæс сунгьгь-

рин участкин комиссүдт кургдæ ðгдх збвтæ.

«Хальмг АССР-н Деед Советд сунгьгьлгьна туск цаг зуурин поло-женæс» иштæ, депутатин кандидат темдгьлдж заасн организацæ болгьн, тер күүнæннæ тблæ цæллгьвр кедж, барт, радиоггæр болн хургуд агит-тац кедж чадх збв эдлнæ. Сунгьгь-врт белдæжæх цагин туршарт цæллгь-врин кодлмш кехин тблæ, сунгьгь-врин участкас болгьнд агитпунктс бұрдæгднæ. Энд кодлдж агитколлек-тивс, тасрлтан угаггæр олн-æмти дунд лекц, докладе умшцхана, нæр-наад, кино бұрдæчæнæ, сунгьгьачир-ла гертнæ оч күүнднæ. Сунгьгьврин ðмн кегдсн хургуд деер шидгдæш итклтæ улс, агитатормудин дбнæгæ, депутатин кандидати биографлань олн-æмтиг таньдулна, кандидати сунгьгьачирлагьан харгьлгь бұрдæ-нæ.

Советск социалистическ оли-æмти цуггæр нег ухан-седгларн бæагч цагт, онц-онц баг улс хоорнд сөрүд керг-төр мана орн-нутт гар-хш, Советск Союзин Коммунисти-ческ парты сунгьгьлгьнд орлчларн, цуг партийн биш улсæла хамдан, ни-неги кевæр орлца. Цуг депута-тин кандидати партыд бæавчн эс бæавчн, коммунистнрин болн пар-тийн биш улсин ни-неги блокн кандидатнр болдж, мана орн-нутгæ темдгьллгьнæ.

Хальмг республикин куч-көлсчнр эврænнæ республикин Деед Советд, эврænнæ сән гисн үрдæn депутатин кандидат заадж темдгьллгьнæ лавта.

В. БАЙКОВ.

Ах-дү болгч Карачев-Черкессин бичэчнрин шүлгүдас

Шидрхи „Ленинское знамя“ гидг Карачев-Черкесск газет хальмг бичэчнрин произведеньс барлв. Бидн хув тустан Карачев-Черкессин бичэчнрин произведеньсиг хойрдад барлджанадн. Иим сольцан РСФСР-н 1-ч хург уктдэж кегддэжнй.

Мана мөрн дакнас гарв

Дала цаг болсн мана иньг-
ллгнэ
Дорвн зун джилин дбн болв.
Уулин улсиг деед Кубанэс
Уктдэж Москвадан Арэсэ то-
св.
Тер ддрин байр
Ташр-ташр болв:
Нарт делкэд цугтнэ
Нудндн ил үзүлдж,

Арэсэ Газр деер
Алтн од шатав.
Дахулэс хурднар мана туу-
рмдэж
Джилэс-джилур герлтдэж
ннснэ.
Муурлт уга халун ноолданд
Мдрмбдн түрүн ирв!
Алим ХАНФЕНОВ.

★★★

Кезэнэ цугтнэ чамд бгчклэв,
Куукн зүркм брчэсм сугыл-
гдла.
Кн бнэгэр кесгтэн кулэлэв,
Кезэнэ чи мартдэж хайвч...

Харм зүрким эврэтэггэн
Хару бгхэн медсн болхла,
Хаалгэмдн ягдэж сарулдх
бээсн,
Хувмдн ягдэж учрх билэ!
Халимат БАЙРАМУКОВА.

Уг

Келсн чини угчн
Кесн ууллэчн ирлчлэ,
Амтн чамаг дангнн
Айта гидгэр иткнэ.
Тбрскн мана партэ
Тиигдэж маниг сургнэ, —

Мана келдэжэ угмдн
Металлшнэ хату болдгар,
Терунэ чинринэ медэд:
„Тер келлэ“ — гидгэр.
Тасарби ЦЕКОВ.

Багъ насни цаг

Оруни бурнэ-барнэгла
Эндр чи бослар,
Алтрад бр шарлгын
Алдш угаггар седлэч:
Арвн долан настач...
Давсн джиргэлинчн хаалгэ
Дала — ямр ик!
Таранэ газр тал
Торлэсн хаалггар гарнач,
Др түлү дунгэ
Днр сээхн цегэн,
Орунэ чамд энүг

Иньгүдчн белгелнэ айл.
Салькн чини бишмүдлэ
Сарвкулдэж наадхдан дурта.
Нарн бас энүг
Нартд сээхнд тоолнэ.
Шимлдэд чини нериг
Цецгэс келхэр седлнэ,
Арлан эргэд эдниг
Аджгдэж хэлэхичн эрднэ...
Цецгэ болгнн бийурн
Чамаг инэмсклснд тоолна.
Тарас ПЕТРЕНКО.

Мини газрм, чамдан

Энэкр Черкесснй мини, ча-
магган
Энэгднэ йовлж би эрглэв.
Эндр, хотхр болгннчн мед-
нэв,
Онцг болгнчн нанд унтэ.
Аулин ямад бичкнэдн хару-
лсн
Уулин нвгт бвстэ белчрчн,
Анэгүд ус оч уудг
Аамштэ джим хаалггчн ух-
андм.
Элэс деерчн эрглж нисдг
Энэкрн хад чолуд чигн,
Күрч болшго бндр газрт
Кегдсн шовуна үр чигн,

Альд йовдг боувчн нанд
Амр эс бгдг куукдин
Ут, хар кууклүд чигн,
Ухандм, тодлвртм бээггэ
бээнэ...
Энд Зеленчук Кубань-голла
Элгдэж, уулар тег темцнэ..
Эврэннэ сарул газр Черкес
сэн
Энэкрлдж, дурлдж би бах-
тнав
Манд эдлврт бөгдсн сээхн
Мана бвкрин газр цецкэр!
Дурта инэгтэн бгчэх метэр
Дуран, газрм чамд белгл-
джэнэ!
Суюн КАПАЕВ.

Ачитн хэрүлхд күчр

Бекд үзгэн би дүрвэ,
Бийурн цаас бөрдүлдж ав...
Сб бнэгрв, бр нэйв.
Сарулдэж, газа беран үзгдв.
Кесг уха тунггэгад,
Кесг угмүд олнав.
Тедниг дугинэ зүркм
Тулкдэж хооран кббв.
Дууна айсд орад
Джиньтн дунгэ уг,
Сббни дуусн ухандан
Сандж, олсн угав.
Эк гидг үг ав. —
Энэ танд медна эснйт?
Эн үгин чинринэ цээлгэдж,
Эвгнэ дардж бичхд күчр!

Бийснэ зүркнэс гарад,
Бүльгелсн дуунд орм
Алтн сээхн угмүд
Альдэс хээдэж олхв.
Эн сээхн делкэг
Өмнм мини сексн,
Экм амд-менд,
Энүг зүркн меднэ.
Намаг нарн дулатхдгнн
хэрүд,
Намчрсн орчлнэгнн сээхнн
хэрүд,
Аман гурв холвдг болвчн
Ачитн, эк, хэрүлхд күчр!
Фазиль АБДУЛЖАЛИЛОВ.

Польшин коммунистическ партин 40-ч өөнд белдлгэн

ВАРШАВА. (ТАСС). Эн джилин декабрь сард, Польшин коммунистическ партэ токтад 40 джил болсна дбн темлггдхмн. Польшин Оли-амтнэ Республикин воеводств болггар тер дбнд белдвр бргэр делгрдэж кегдэж йовна. Польшин коммунистическ партин ноолдана болн уулдврн тууджд нерэдсн лексэ болн докладмуд делгү кегдэж йовна.

Зарм воеводствт коммунистическ джисэнэ медэтэ уулдэчнрин хургуд кехэр темдггдв. Культурин гермүдт гээхүлс бурдэгдхмн. Польшин коммунистическ партин 40-ч дбн темдггхд белдлгэн — социализм тосхлгнэ програмин эргнд цуг Польшин олин-амтнэ күчн-чидлиг хамцулхмн гисн дуудвртаггар кегдэжэнэ.

Турцин күч-көлсчнр бээдл-джиргэлэн ясрулхиг некдженэ

СТАМБУЛ. (ТАСС). Турци хамг тоот цуггар унтэрд йовджахас иштэ, Стамбулин күч-көлсчнр джалв икдүлхнн тблэ ноолда эклв.

„Дюнья“ газетин бичсэр болхла, текстильн промышленностин кбдлмшчнрин професиональн союзин хург болсн деер босдэж үг келхэсн улс, күч-көлсчнр тесдэж болшго түрү бээхнн тускар келэд, буцлг кех збв бгхиг некцхэдэж.

Морехолн банкин предприятисн кбдлмшчнр түрдэхин тускар, портин кбдлмшчнрин болн керме тосхлгнэ промышленностин кбдлмшчнрин элчнр пресс-конференц хурадэж келдэж бгч.

Джалв икдүлхиг кбдлмшчнр некцхэдэж. „Милист“ газетин сонсхврар болхла, ода Франци йовх „Зонгулдак“ гидг ачлгнэ кермин команд, кермэсн гарад йовдэж олдж, юнгэд гихлэ, джалв икдүлтхэ гисн теднэ неквриг тенгснн банк күцэдэж уга.

США „Поларик“ гидг ракет тэвхэр седснэ, юмн болсн уга

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Ассоциэйтэд пресс агентствин сонсхврар болхла, сентябрин 25-д мыс Канавералас, дундин холд нисдг „Поларик“ гидг ракет тэвхэр седснэ, юмн болдж бгснн уга. Тэвснэ хббн удл уга, ракет аггарт хагэрлдж олдж.

Холд Востокд американск цергүд зад татгч үүлвэр келжэч она карт.

Китд улсин ноолдаг дөннгч демонстрац болн митингс

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентствин занггггэр болхла, Ханойд, америкн деерчнриг гемшэгч, Тайваниг болн усн-кбвэн арлмудиг сулдхнн тблэ китд олин-амтнэ кегч ноолдаг дөннгч, олин улс орцлггтэ митингс болн демонстрац болдж. Демонстрацд

Ханойн тавн минггэ гар улс орлдж. Митингт орлчачнр, США Китдин дотр-дундин тбрт орцлггнн, Тайваньск хоолд зергэ-зевтэ чидл цуглулад, Дорд-Омн Азийд болн цуг нарт делкэд тбвкнү эвдгч, аамшг үзүлгч йовалмудиг бурушагч ре-зюлюц авихав.

Ливанд реакцин татджах ааль

БЕЙРУТ. (ТАСС). Бейрутд юн болджахинэ медг улсин герчлггэр болхла, Ливана реакц, президент Шехабин дм-нас заговор кехэр седэд, Ливана келн-амтнн сэ хээлгг харсгч правительств бурдэл-гшггоггар седлжэдэж.

Сентябрин 24 брүн, палангистрин реакционн партин члед, Бейрутд зертэ-зевтэггэр зад татцхав. Тедн, гуулганэ болн промышленн предприятисн эздүдиг кбдлмшннэ зогсалггар седж, Ливанд делгү буцлг кехми гисн эврэннэ дуудврн дахулдэж дөннүлхэр тиим зад татджана. Палангистрин зертэ-зевтэ отрядс Бейрутин — Ашрафие гидг христианск районд уульничиг бутулдэж бооггэд, балгг-

сна деловой аньгүр даяр кецхэдэж. Гуулганэ предпри-ятсур, государственн учреж-денысин церглэчнрүр тедн дэврлгг кеггэд, зарм райолар тедн магазидиг шатадэж, балггснэ кблгн болдж йовдэсн автомашидиг эвлчхэдэж. Палангистрин татджах ааль аамшгтэ болад ирв.

Правительствин цергүд болн полиц, олин-амтнэ дөннгтэггэр, реакц Ливанд зад татхар хутхлдлггнн хбрэд бээнэ. Бейрутд болн энүнэ эргнд, сентябрин 24-нэ 16 часас авн дакн комендантск час тогтагдв. Эн кезэ уурулгхнн темг уга.

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.

Государственн хальмг драматическ театр, урды эн дра-матическ театрт кбдлэж йовсн артистнриг, хэрү ирдэж, ур дк кбдлмштнн орхин сурджана. Тер учрар, цуг артист-нр куудхнн тблэ драмтеатрин дирекцид ирцхэх збвтэ. Мана хайг: Элст балггсн, Роза Люксембург уульни, 21-ч номертй гер. ДИРЕКЦИ

1959 джилд газетст болн журналмудт күн болгн-на бичгдлгн 1958 джил октябрин 1-с авн эклдж кегдхмн. Газетд, журналд бичгдлгэ «Союзпечатин» балггснэ, района отделмүд болн залгглдана отделе-нэс, предприятисн, колхозин, РТС, совхозин, сур-ггулин заведеньсин болн учрежденьсин пунктсар олна уполномоченн улс авхмн. Газетд, журналд бичгдлггэн цагланэ кецхэти! «Союзпечатин» республиканск отдел.